

Dôvodová správa

Zastupiteľstvo Košického samosprávneho kraja svojím uznesením č. 59/2004 schválilo predĺženie platnosti Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na obdobie 2007 – 2013 do doby spracovania nového Programu, najneskôr do konca roku 2015. Na základe tohto uznesenia predkladáme spracovaný Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na obdobie 2016 – 2022 (ďalej len PHSR).

Pri spracovaní PHSR bola primerane akceptovaná Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, verzia 2.0, odporúčaná Ministerstvom dopravy výstavby a regionálneho rozvoja SR. PHSR je spracovaný ako otvorený dokument, ktorý bude vyhodnocovaný raz ročne spravidla ku koncu príslušného roka a ktorý môžu obyvatelia Košického kraja priebežne pripomienkovať prostredníctvom interaktívnej webovej stránky KSK. Pripomienky budú priebežne vyhodnocované a zapracovávané raz ročne, pri vyhodnocovaní PHSR.

PHSR spolu s územným plánom, sú základnými a kľúčovými dokumentmi pre riadenie samosprávy v oblasti regionálneho rozvoja. Je spracovaný spravidla na obdobie 7 rokov, teda v súčasnosti na roky 2016 – 2022. Doterajší PHSR KSK 2007 - 2013 bol úzko naviazaný na Národný strategický referenčný rámec na základe ktorého boli prerozdeľované prostriedky kohéznej pomoci Európskej únie v programovom období 2007 – 2013. Vychádzal zo skutočnosti, že prostriedky kohéznej pomoci, ktoré mali byť len doplnkovým zdrojom financovania potrieb znižovania regionálnych rozdielov, boli na Slovensku prakticky jediným zdrojom financovania regionálneho rozvoja (okrem úverových zdrojov). Preto aj PHSR KSK 2007 – 2013 reflektoval túto skutočnosť. Ako však ukázala Záverečná správa k Hodnoteniu príspevku implementácie štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu na vyrovnanie regionálnych disparít na Slovensku spracovaná CKO (Centrálny koordináčny orgán) pod Úradom vlády SR v septembri 2015, *„Pretrvávajúce výrazné regionálne rozdiely v rozvinutosti krajov na úrovni NUTS III sú hlavnou výzvou národných politík v kontexte regionálneho rozvoja. Výrazná a neustále sa prehlbujúca priestorová diferenciácia ekonomickej a sociálnej úrovne regiónov je špecifickým znakom regionálnej štruktúry Slovenska. V krajoch s najnižšou ekonomickou výkonnosťou (Prešovský, Košický a Banskobystrický kraj) sa realizoval najvyšší počet projektov (intervencií). Avšak z pohľadu objemu investícií čerpaných zo štrukturálnych fondov a kohézneho fondu sa obraz výrazne zmení. Najvyšší objem finančných prostriedkov smeroval do Trenčianskeho a Žilinského kraja, pričom zásadný podiel tvorili investície do dopravnej infraštruktúry nadregionálneho významu. Prerozdelenie finančných prostriedkov uvedené v Národnom strategickom referenčnom rámci do určitej miery kontrastuje so základnými princípmi znižovania regionálnych rozdielov – vyšší objem zdrojov by mal byť určený pre najzaostávajúcejšie regióny. Relatívne obmedzené investície z Európskeho sociálneho fondu **nedokážu zvrátiť celospoločenské trendy a vývoj ekonomiky na národnej a regionálnej úrovni.**“* Z uvedeného jasne vyplýva, že predpoklady, že kohézna pomoc (štrukturálne fondy) pomôžu zmierniť regionálne rozdiely v Košickom kraji boli veľmi optimistické. Preto pri spracovaní nového PHSR KSK 2016 – 2022 bolo potrebné zmeniť uhol pohľadu, prestať viazať štruktúru PHSR na kohéznu pomoc a vytýčiť nové strategické ciele pre riešenie nepriaznivej situácie v Košickom kraji.

V dôsledku centralizovaného riadenia ekonomiky na Slovensku, nemajú volené orgány obcí a vyšších územných celkov v tejto oblasti vlastnú rozhodovaciu právomoc, preto zmierňovanie regionálnych rozdielov je naďalej v rukách vlády a samosprávy sú len prijímateľmi opatrení a zásahov štátu. Keďže obmedzené investície z národnej úrovne

nedokážu zvrátiť nepriaznivý trend vývoja ekonomiky na regionálnej úrovni, samospráva musí hľadať vlastné nástroje na podporu regionálneho rozvoja.

Základná myšlienka stratégie PHSR preto vychádza z poznatku, že výhody globalizácie sa najviac prejavujú v rozvinutých regiónoch, teda tam, kde je vysoká kúpna sila a rozvinutá a intenzívna doprava. V podmienkach menej rozvinutých regiónov, s nízkou kúpnu silou a s nedostatočne vybudovanou dopravnou infraštruktúrou, môže globalizácia spôsobovať prehĺbovanie medziregionálnych rozdielov. Preto v súčasnosti pravdepodobne niet inej cesty, ako cesta zmeny od doterajšieho trpného a pasívneho prístupu k negatívnym dôsledkom globalizačných trendov, smerom k iniciovaniu aktívnejšieho postupu smerujúceho k podpore vnútorného rozvoja regiónu a našich domácich lokálnych ekonomík. Riešením je teda „regionalizácia“, cesta transformácie a reštrukturalizácie regiónu, čo je v Európskej únii v súčasnosti jednou z kľúčových tém sociálnych, ekonomických a priestorovo-plánovacích diskusií (je to agenda podporovaná najmä Výborom regiónov EÚ).

V rámci transformácie regiónu je navrhované využitie jedného z najefektívnejších nástrojov, ktorým je posilňovanie regionálnej identity. Tá vychádza z poznatku, že naše chápanie toho, kto sme a kým chceme byť, môže ovplyvniť našu ekonomickú situáciu viac, než akýkoľvek iný faktor. Preto je v PHSR navrhovaná masívna podpora spájania a združovania jednotlivých aktérov z akademickej, podnikateľskej a verejnej obce s cieľom mobilizácie sociálneho kapitálu obyvateľov Košického kraja pri hľadaní riešení aktuálnych problémov v oblasti regionálneho rozvoja.

Posilňovanie regionálnej identity v sociálnej oblasti je navrhované cestou podpory rozvoja občianskej spoločnosti, cestou podpory rozvoja sociálnych ľudských práv, cestou podpory dobrovoľníctva, riadenej migrácie a ochrany kultúrneho dedičstva. V environmentálnej oblasti je navrhované posilňovanie regionálnej identity cestou ochrany prírodného dedičstva a zvyšovaním kvality života obyvateľov budovaním technickej a sociálnej infraštruktúry. V hospodárskej oblasti je posilňovanie regionálnej identity navrhované snahou o zastavenie vytlačania pracovnej sily z trhu práce cestou tvorby nových pracovných miest v IT oblasti, v oblasti znalostnej ekonomiky, cestovného ruchu a v oblastiach kreatívneho a logistického priemyslu. Ďalej je posilňovanie regionálnej identity navrhované cestou rozvoja vidieka podporou odbytu domácej produkcie a v hľadaní alternatív k trhu práce pre pracovnú silu, ktorá z dôvodu jej nadbytočnosti bola z trhu práce vytlačená.

Úspech alebo neúspech takto vytýčených cieľov bude závisieť od ochoty širokej verejnosti prevziať zodpovednosť za riešenie akútnych problémov v oblasti regionálneho rozvoja do vlastných rúk v rámci svojej komunity. Je treba si uvedomiť, že žijeme v trhovom hospodárstve, kde sa každý musí dokázať postarať o seba sám a ak mu na to sily nestačia, musí byť schopný sa dobrovoľne združovať do záujmových skupín, ktoré dokážu ovplyvniť rozhodnutia vedení spoločností alebo predstaviteľov politickej moci v prospech cieľov záujmovej skupiny. V demokratických krajinách je totiž základným predpokladom presadenia svojich záujmov schopnosť dobrovoľne sa združovať. Z týchto skutočností vychádzala aj voľba sloganu vízie PHSR: „Inšpirovať a spájať“.

V prílohe dôvodovej správy uvádzame prehľad strategických cieľov PHSR KSK 2016 – 2022 a k nim priradených špecifických cieľov.

Zároveň do pôvodného materiálu boli zapracované pripomienky Finančnej komisie Zastupiteľstva KSK k analytickej časti na str. 7 (napojenie Spišského regiónu na rozvojovú os prvého stupňa) a pripomienky verejnosti k analytickej časti na str. 6 a k strategickej časti na str. 57 a 58 (nadradenie ochrany prírodného dedičstva nad ekonomické záujmy ťažby rádioaktívnych nerastných surovín).

Strategické a špecifické ciele PHSR KSK 2016 - 2022

Hospodárska oblasť

Strategický cieľ č.1. Posilňovanie regionálnej identity zastavením vytlačania pracovnej sily z trhu práce

Špecifický cieľ č.1.1 Tvorba nových pracovných miest v IT sektore

Špecifický cieľ č.1.2 Tvorba nových pracovných miest v oblasti znalostnej ekonomiky

Špecifický cieľ č.1.3 Podpora tvorby nových pracovných miest v oblasti kreatívneho priemyslu

Špecifický cieľ č.1.4 Tvorba nových pracovných miest v oblasti logistického priemyslu

Špecifický cieľ č.1.5 Tvorba nových pracovných miest v oblasti cestovného ruchu

Strategický cieľ č.2 Posilňovanie regionálnej identity cestou rozvoja vidieka

Špecifický cieľ č.2.1 Tvorba nových pracovných miest podporou vzniku miestnych distribučných a spracovateľských sietí

Strategický cieľ č.3 Posilňovanie regionálnej identity hľadaním alternatív k trhu práce pre pracovnú silu, ktorá bola z trhu práce vytlačená

Špecifický cieľ č.3.1 Podpora rozvoja komunitného spôsobu života

Sociálna oblasť

Strategický cieľ č. 4 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja občianskej spoločnosti

Špecifický cieľ č. 4.1 podpora rozvoja spoločenskej zodpovednosti podnikania

Špecifický cieľ č. 4.2 podpora zvyšovania občianskej participácie podporou združovania obyvateľov a vzniku záujmových skupín

Strategický cieľ č. 5 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja sociálnych ľudských práv

Špecifický cieľ č. 5.1 skvalitňovanie poskytovania sociálnych služieb

Špecifický cieľ č. 5.2 zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva

Špecifický cieľ č. 5.3 skvalitnenie systému vzdelávania

Špecifický cieľ č. 5.4 riadená migrácia

Strategický cieľ č.6 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja dobrovoľníctva

Špecifický cieľ č. 6.1 podpora vzniku a činnosti Regionálneho centra dobrovoľníctva

Špecifický cieľ č. 6.2 podpora budovania infraštruktúry dobrovoľníctva

Strategický cieľ č.7 Posilňovanie regionálnej identity rozvojom kultúrneho dedičstva
Špecifický cieľ č. 7.1 zachovanie kultúrneho dedičstva

Environmentálna oblasť

Strategický cieľ č. 8 Posilňovanie regionálnej identity cestou ochrany prírodného dedičstva a zvyšovania kvality života obyvateľov

Špecifický cieľ č. 8.1 budovanie technickej a sociálnej infraštruktúry

Špecifický cieľ č. 8.2 zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd

Špecifický cieľ č. 8.3 zvýšenie kvality ovzdušia, vrátane využívania obnoviteľných zdrojov energie

Špecifický cieľ č. 8.4 zvýšenie objemu materiálového zhodnocovania odpadov

Špecifický cieľ č. 8.5 uchovanie a zveľaďovanie prírodného dedičstva